

4.2. PUNTUAZIOA ETA ORTOTIPOGRAFIA

Puntuazioa

- Koma ,
- Puntu eta koma ;
- Bi puntuak :
- Puntua .
- Etenpuntuak ...
- Parentesiak eta marra pareta ( ) —
- Komatxoak “ ”

Ortotipografia

- Barra /
- Marratxoa -
- Letrakera etzana
- Siglak
- Neurri-izenak
- Ehunekoak

PUNTUAZIO-MARKAK

Koma ,

Irakurketan egin behar diren pausaldi laburrak edo txikiak markatzeko erabiltzen da. Honako kasu hauetan erabiltzen da batik bat:

1. Funtzio bera betetzen duten osagaiak segidan datozenean, banan-banan, zerrendan, aipatzen direnean:

Gaur goizean, azokan, harategian, arrandegian eta okindegian izan naiz.

2. Deikia edo bokatiboa bereizteko:

Aizu, Itziar, zatoz lehenbailehen.

Kaixo, Itziar:

3. Tartekiak eta aposizioak bereizteko:

Uretan, presio jakin baterako, gasen disolbagarritasuna tenperatura igotzean txikiagotzen da.

Hizkuntzak, adituek diotenez, ez dira berez zailagoak edo errazagoak.

4. *Bai* eta *ez* bat baino gehiago izanez gero, komaz bereizi:

Bai trena, bai autoa, bai hegazkina erosoak dira.

Ez zen inor etorri, ez idazlerik, ez kantaririk, ez inor.

5. Aditz berbera duten esaldi-segidan elipsia egiten denean:

Idazkariak zortzi telefono dei izan ditu; idazkari laguntzaileak, bost [izan ditu]; eta menpekoak, hamar [izan ditu].

6. Zenbait perpaus koordinaturen muga. Sarritan entzun dugu *eta* juntagailuaren aurretik ezin dela komarik jarri, baina ez da beti horrela.

Ez da jarri behar horrelakoetan:

Berrikuntza lanak egin dituzte liburutegian eta ordenagailuen gelan.

Beharrezkoa da horrelakoetan:

Berrikuntza lanak egin dituzte liburutegian, eta ordenagailuen gelan laster hasiko dira.

Atzo heldu ziren Bilbora, eta Gasteiza gaur arte ez dira iritsiko.

Bi esaldi *eta* juntagailuaz elkartzen direnean, eta aditza juntagailuaren ondoan egokitzen bada, aukerakoa izaten da koma:

Ekonomia arlo zabala da(,) eta sigla asko erabiltzen dira.

Adituak urrunago doaz(,) eta merkataritza-akordioa eskatzen dute.

Juntatzen diren esaldiak konplexuagoak bilakatu ahala, areagotu egiten da juntagailuaren aurreko komaren beharra:

Eskolak, alde batetik, jarraitu egiten du familian hasitako hazkunde-prozesua, eta familiarekin partekatzen du haurren hazkunde intelektual eta afektiboarekiko kezka.

7. Mendeko perpausa eta perpaus nagusia bereizteko:

Eskolak amaitu ondoren, herrira itzultzen da.

Baina komarik gabe galdegaia denean; garbi dago non dagoen bi perpausen arteko muga:

Eskolak amaitu ondoren itzultzen da herrira.

Mendekoa atzean doanean, askotan ez da garbi geratzen muga. Halakoetan, komeni da koma jartzea.

Miren haserretu egiten da, zurekin tabernara joaten naizenean.

Miren haserretu egiten da zurekin, tabernara joaten naizenean.

8. Galdegaiaren eta aditzaren artean ez da inoiz komarik jartzen. Ez da arauzkoa, printzipioz, koma jartzea subjektuaren eta aditzaren artean; ez eta aditzaren eta osagarri zuzenaren artean ere:

*Pieza hauek, bi ardatzekiko simetrikoak izan behar dute.

Arazoa sor daitekeela irudituz gero, bestelako bideak hartu behar dira:

4. Euskara batuaren garapen lexiko-estilistikoa

Bi ardatzekiko simetrikoak izan behar dute pieza hauek. [Subjektua atzera]

Pieza hauek, azken batean, bi ardatzekiko simetrikoak izan behar dute. [Tartekiren bat sartu]

9. Zenbait testu-antolatzaileekin erabiltzen da koma

LOKAILUAK

- Aurkaritzakoak: *ordea, aldiz, berriz, hala ere, dena dela, ostera, aitzitik, alabaina...*
- Kausazkoak: *izan ere, bada...*
- Ondoriozkoak: *beraz, hortaz, orduan, horrenbestez, hargatik...*
- Hautakariak: *bestela, gainerakoan, osterantzean, ez bada ere...*

ADBERBIOAK ETA TESTU-MARKATZAILEAK

- Iritzi-adberbioak: *nire ustez, nire iritziz, dirudienez, antza denez...*
- Beste batzuk: *hau da, egia esateko, azken finean, hain zuzen ere...*

Lokailu horiek puntuazio-marka biren artean jarri ohi dira (IVAP), nahiz eta beti ez den hala gertatzen testu klasikoetan.

- ▶ Hasieran badoaz, aurreko puntuaren eta ondorengo komaren artean:

Nire ustez, eskola hori txikiegia da.

- ▶ Esaldiaren erdian badoaz, komen artean; edo puntu eta komaren, eta komaren artean:

Hark esandakoak, **ordea**, ahuntzaren gauerdiko eztularen parekoak dira.

Apunteak prestatzeko hainbat liburu erabili izan ditu irakasleak; **beraz**, egokiak dira.

- ▶ Bukaeran doazenean, azken puntuaren eta aurreko komaren artean:

Testugintzari ekingo diogu; aktak egiteari, **hain zuzen ere**.

Sortu ohi diren ARAZOAK:

- Puntuazio-marka bakarra jartzea:

*Kontuan izan behar da negoziazio kolektiboaren **mapa hau da**, lan-baldintzak arautzeko nondik norakoak.

*Kontuan izan behar da negoziazio kolektiboaren **mapa, hau da** lan-baldintzak arautzeko nondik norakoak.

Kontuan izan behar da negoziazio kolektiboaren **mapa; hau da**, lan-baldintzak arautzeko nondik norakoak.

- Inolako koherentziarik ez gordetzea; hau da, testuinguru berean, batzuetan koma jartzea eta beste batzuetan ez.

10. Komaz zein komarik gabe idatz daitezke honelako esaldien hasierako osagaiak (zirkunstantzialak-eta):

Orain(,) ikerketa-lana egingo duzu.

Gaur egun(,) Ekialde Hurbila da ekoizle nagusia.

Azken hamarkadetan(,) asko handitu da kontsumoa.

Kasu batzuetan, koma jarri edo ez jarri, esanahia aldatzen da (bereziki, segidan aditza edo mendeko esaldia baldin badator):

Horretarako erabiltzen duten metodoa ezagutu behar da.

Horretarako, erabiltzen duten metodoa ezagutu behar da.

Delako osagaia mendeko perpaus batean badoa, ez da komarik idazten:

Azken hamarkadetan(,) asko handitu da kontsumoa.

Azken hamarkadetan kontsumoa asko handitu denez, lehia handia dabil bezero berrietara iristeko.

Puntu eta koma

Koma baino goragokoa eta puntua baino beheagokoa da; beraz, bi mutur horiek lotzen ditu askotan. Izan ere, hierarkia dago puntuazio-marka batzuen artean: komaren gainetik, puntu eta koma dator; eta, horren gainetik, puntua.

1. Klausula luze baten barruan dauden esaldiak bereizteko, baldin eta aurretik koma bat edo gehiago erabili bada:

Orain hirurogeita hamar urte inguru dela, Hego Ameriketatik Afrikako itsas bazterrerantz, hiru mastako ontzi ederra zetorren; oihalduna, aldi hartan Itsaso zabalean ibiltzen ziren gehienak bezalakoa.

2. Ideia beraren bi alde desberdin adierazten dituzten bi perpausen artean (koma ahulegia litzateke; puntua, berriz, gehiegi beharbada):

Ezin gaitezke horrela ibili; hondamendira goaz zuzen-zuzenean.

3. Bi esaldi, juntagailuz edo bestela, elkarri lotuta daudenean; baina, aldi berean, lotura hori hain estua ez denean:

Horrela bukatu zen hitzaldi zirraragarri hura; eta, ondoren, entzuleak poliki-poliki irten ziren.

4. Aurkaritzako juntagailu (*baina*) eta lokailuekin (*ordea, aldiz, berriz, hala ere, dena dela, aitzitik...*), perpausak luzeak direnean:

4. Euskara batuaren garapen lexiko-estilistikoa

Txosten baten testua laburra eta informala baldin bada ez du zertan eraman aurkibiderik; bai, **ordea**, informazio asko ematen duenean.

5. Beste zenbait lokailuk ere puntu eta koma eramaten dute askotan aurretik, eta koma atzetik (*izan ere, beraz, hortaz, bestela, hau da...*):

Legearen arabera, alkatea gaixorik badago, alkateordeak egin behar ditu haren lanak; **beraz**, berari dagokio bilkurako deia egitea eta gai-zerrenda finkatzea.

Hala ere, batzuetan, atzeko esaldiarekin ez, baizik eta aurrekorekin doaz lokailuak:

Garai hartan horrela uste genuen, **behintzat**; gaur egun, zeharo aldatu da egoera.

6. Zenbait testu-antolatzailearekin (*lehenik, bigarren, hirugarren; batetik, bestetik, azkenik...*):

... batetik, eskabide-orria idazkaritzan jaso; **bestetik**, orria behar bezala bete; **azkenik**, eskabide-orria eta gainerako agiriak...

Bi puntuak

Ideiak antolatzeko tresna egokia da. Kasu hauetan erabiltzen dira, besteak beste.

1. Zerrenda bat ematean, hau da banan-banan zerbait aipatzen denean, bi puntu jarri behar dira aurretik:

Bokalez hasten diren zenbakiak *h* letraz idazten dira euskaraz, ehun izan ezik: hiru, hamar, hamaika,...

Zerrendatzen direnak esaldi osoak direnean, letra larritz hasi behar dute:

Datorren astearteko bileran egitekoak:

- Aurreko bileraren agiria irakurri eta, ongi irudituz gero, onartu.
- Hurrengo jardunaldiko programaren xehetasunak aztertu.
- Norberak dakartzan proposamenak aurkeztu.

Esaldi osoak ez baina osagaiak direnean, berriz, letra xehez hasi behar dute:

Hauek dira alorrez alorreko euskalgintzako profesionalak:

- irakasleak (hezkuntza orokorrekoak nahiz euskaltegietakoak)
- kazetariak
- itzultzaileak, idazleak eta argitaratzaileak
- administrazioako langileak
- ...

Oharra: horrelakoetan ez da punturik jartzen bukaeran.

4. Euskara batuaren garapen lexiko-estilistikoa

2. Hitzez hitzeko aipamenei sarrera egiteko bi puntu jartzen dira. Komatxo artean idazten da aipamena, eta letra larriz hasten:

Hauxe erantzun behar diozu: “Dakienak badaki; ez dakienak baleki!”

Dena den, esaldi oso baten zatia baizik ez denean, letra xehez ematen da:

Gogoratu zer esan zigun: “bildu eta hitz egitea” dela premiazkoena.

3. Ideiak azaltzeko. Proposizio orokorra ezarri ondoren, berehala beste esaldi batzuekin frogatzen edo azaltzen denean; hau da, esaldia errazteko:

Horrelakoa da bizitza: gutxien uste duzunean dator ezbeharra.

Halakoetan, letra xehez hasi behar du esaldiak.

Dena dela, bi puntuen ondorengo osagarriak esaldi bat baino gehiago baditu, paragrafo berria hasi nahi ez bada, bi puntuen ordeztu puntu bakarra idaztea da irtenbidea.

a) Honela gertatu zen istripua. Autoa bere bidetik zetorren, baina azkarregi. Errepidea bustita zegoen. Oinezkoa errepidea zeharkatzen hasi zen, eta...

b) Honela gertatu zen istripua:
Autoa bere bidetik zetorren, baina azkarregi; eta errepidea bustita zegoen. Oinezkoa errepidea zeharkatzen hasi zen, eta...

Okerreko antolaketa:

c) Honela gertatu zen istripua: autoa bere bidetik zetorren, baina azkarregi; eta errepidea bustita zegoen. Oinezkoa errepidea zeharkatzen hasi zen, eta...

4. Gutunetako hasierako diosal edo agurretan. Deikiaren ondoren, letra larriz hasi behar da:

Agur, irakurle maitea:

Zuri eskerrak eman beharrean gara, berriro ere, gure liburuak erosten segitzeagatik.

5. Aditz nagusia aurreratzeko, esaldia luzea bada:

Hauxe jakinarazi zien: martxoaren 3a baino lehen aurkeztu behar zituztela irakasleak eskatutako lanak.

6. Batzuetan, juntagailu, menderagailu eta lokailuen ordeztu ere erabil litezke bi puntuak:

Ez zaitez damutu egindakoarekin: ez da argituko auzia. [Izan ere lokailuaren ordeztu]

Ez zen hizkuntzaz ari: mamiari dagokion auzia zen eta da. [Aurkaritzakoa]

Puntua

Segidak zentzu osoa duenean, puntua jartzen da bukaeran, eta hala pausaldi luzea adierazten da.

1. Aurreko segidarekin lotura estua dagoenean, puntu eta jarrai egiten da:

Egitura honetako atomo guztiak plano berean daude. Ingurune-mapek nukleoen arteko distantzia eta lotura-angeluen balore oso zehatzak ematen dituzte.

2. Aldiz, ideien segidan beste pauso bat ematen denean, puntu eta aparte egiten da:

Funtzio batek balio bat baino gehiago eman behar duenez, erakusleak erabiltzea da dagoen aukerarik onena, zalantzarik gabe. Atal honetan aztertuko dugu nola pasatzen dugun informazioa erakusleen bidez.

Demagun programa bat egin nahi dugula, aldagai biren edukia elkar trukatzeko duena.

3. Laburduren ondoren ere puntua jartzen da:

adib. (adibidez), or. (orrialde), etab. (eta abar)...

Etenpuntuak

Etena adierazten dute.

1. Geure esanaren zentzua bukatu gabe edota airean utzi nahi dugunean, etenpuntuak erabiltzen ditugu:

Esatea gustatuko litzaidake, baina... ez, ez naiz ausartzen.

Ezagutzen du esaera zaharra: Upel txarretik....

2. Sarritan *eta abar* delakoaren ordeztu erabiltzen dira etenpuntuak, enumerazioa amaitu gabe uzten denean:

Ezaguna da “Garoa” nobelaren hasiera: “Ura zan gizona, ura! Zazpi oiñ ta erdi bai luze, makal zugaitzaren irudira zuzen,...”.

3. Testu zati bat aipatu gabe uzten denean:

Zati honek ematen dio min: “... soldataren erdia kenduko zaizu berandu heltzen bazara.” [Hasieran]

“Euskaldun berriak ere gero eta nabarmenago ageri dira gure artean. (...). Pozgarria da hori.” [Erdian, parentesi artean]

Hau ere esan zuen: “Beldur naiz gaurko gure agintari askori ez ote zaion bost axola euskararen kultura...”. [Bukaeran]

Parentesiak eta marra pareak

Barruan dutena bereizteko erabiltzen dira.

1. Zenbaitetan, perpaus nagusiaren barnean, beste bat sartzen da argibide gisa. Argitzeko baliatzen da, eta parentesi artean idazten da. Gaur egun, parentesien ordeztu, bi marraz ere sarritan erabiltzen dira.

CO₂ isurketen per capita indizea **(zenbat tona biztanleko eta urteko)** Europako txikienetakoa da Espainiar estatuan.

Gainerako gaiek —**nortasunaren garapenak, giza harremanek, maitasunak eta gatazken maneioak**— tratamendu murriztagoa dute, aurreko bi gai horien aplikazioa dira eta.

Komatxoak

1. Norbaitek esana edo idatzia hitzez hitz jaso nahi denean.

“Ez egin horrelakorik”, esan zuen irakasleak.

Batzuetan, gertatzen da aipamenaren barruan beste aipamen bat egin beharra. Horrelakoetan, komatxo bakunak jartzen zaizkio:

“Gogodunek eska diezaiekete ‘euskara lantzen’ ari direnei lehenbailehen argitaratzeko lana”

2. Argitalpen nagusiago baten zati diren artikulua eta abarren izenak aipatzean. Baita hitzaldi, mahai-inguru, erakusketa eta abarren izenak ere.

Argia aldizkariaren joan den asteko aleak dakar “Festarik behar bada” artikulua.

Euskaltzaindiaren XV. biltzarrean, Bilbon, “Euskalkiak gaur” mahai-ingurua egin zen.

ORTOTIPOGRAFIA

Barra

1. Bertsoak, olerkiak edota abestien letrak lerro betean idazten direnean, barra erabili behar da bertso-lerroak bereizteko.

Abanikodun mulatak / gauari haize egiten, / musiken aire nagiek / odola erretzen zuten.

Oharra: horrelakoetan, barraren alboetan hutsune bana utzi behar da; ez da

4. Euskara batuaren garapen lexiko-estilistikoa

zuzena aurreko lerrotik datorren barraz hastea hurrengo lerroa.

2. Bata bestearen segidan idatzitako hitzen artetik bat aukeratu beharra-edo dagoela adierazteko, barra erabiltzen da. Baita aurkaritza-edo nabarmentzeko ere.

Gutun orokorretako agurra *Bezero jauna/andrea* da singularrean idazten zaienean, eta *Bezero jaun-andreak* pluralean idazten zaienean.

Oharra: barraren alboetan hutsune bana utzi behar da, baldin eta alde bateko nahiz besteko aurkariak-edo hitz bat baino gehiagokoak badira.

Idazlea, *mendia/mundua*, *luma/ezpata*, *izan/ukan* eta gisakoez mintzatu ondoren, metafisikan murgildu zen *hutsune hutsa / hutsune betea* harturik gaitzat.

3. Herri bakar bat esateko bi izen erabiltzen direnean (gehienetan, bata bestearen itzulpen modura edo), barra tartekatzen zaie.

Barraz idazten dira *Donostia/San Sebastián*, *Lizarra/Estella* eta abar; baina ez, *Ezkio-Itsasoren* kasuan bezala, bi herri elkartzean sortutako leku-izenak.

4. Legeen eta dekretuen izenetako zenbakien artean barra erabiltzen da, alboetan hutsunerik utzi gabe.

Euskal Funtzio Publikoari buruzko uztailaren 6ko 6/89 Legearen arabera jokatu da.

222/2001 DEKRETUA, urriaren 16koa, Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailaren egitura organikoa ezartzen duena.

5. Barra erabiltzen da aritmetikako zatiketak eta zatikiak adierazteko ere, eta zenbait neurri-izenen nazioarteko sinboloetan.

$\frac{2}{3}$ (bi zati hiru / bi heren), $\frac{4}{7}$ (lau zati zazpi / lau zazpiren)...

6 km/h (orduko sei kilometro), 4 m/s (segundoko lau metro)...

6. Zenbait gaitan agertzen diren harreman multzoak aditzera emateko, barra erabiltzen da.

Begiratu iaz saldutako automobilen *urteak/prezioa* grafikoari.

Adierazi *haurdunaldiko astea / fetuaren pisua (kg-tan)* funtzioa.

Marratxoa

1. Lerro bukaeran, silabaka zatitu behar dira hitzak; baina silaba bakarreko zatirik utzi gabe inongo lerrotan. Hitzaren lehen zatiari marratxoa eransten zaio. [Gogoan izan Euskaltzaindiaren 13. araua.]

2. Hitz-elkarketan marratxoa erabiltzen da, hala erabakita dagoen kasuetan. [Gogoan izan Euskaltzaindiaren 25. araua eta hitz elkartuei buruzko dokumentua.]

3. Lerro-bukaerako marratxoa hitz-elkarketarena izanez gero, ez dago marratxo hori errepikatu beharrik hurrengo lerroaren hasieran.

4. Hitz elkartuaren osagaietako bat bakuna ez denean, errepikatu egin behar da marratxoa.

Lehen osagaia anizkuna denean, honela, adibidez: edari- eta izozki-saltzaileak. Bigarren osagaia anizkuna denean, honela: auto-saltzaile eta -konpontzaileak.

5. Izen berezien kasuan, beharrezkoa ez denean, marratxorik ez erabiltzea gomendatzen da. Nahasgarri gerta daitezkeen izen berezien arazoa bi eratara konpon daiteke:

a) Deklinabide-atzizkirik gabe idatziz pasarteko lehen aipamenean, izena zein den argi uzteko. [Egokiagoa]

HASIERAN

Jon gureak esandakoa

Jone gureak esandakoa

Lafitte euskaltzainaren iritziz

Lagun Onak taldeko jokalaria

Dzierzanowska poloniarra

GERORA

Jonek esandakoa

Jonek esandakoa

Lafitteren iritziz

Lagun Onakeko jokalaria

Dzierzanowskarentzat

b) Izenaren eta deklinabide-atzizkiaren artean marratxoa jarritz pasarteko lehen aipamenean.

HASIERAN

Jon-ek esandakoa

Jone-k esandakoa

Lafitte-ren iritziz

Lagun Onak-eko jokalaria

Dzierzanowska-rentzat

GERORA

Jonek esandakoa

Jonek esandakoa

Lafitteren iritziz

Lagun Onakeko jokalaria

Dzierzanowskarentzat

Letrakera etzana

1. Letra etzanez idazten dira argitalpenen izenak: liburu eta tesien izenburuak, aldizkari eta komikien izenak, ikus-entzunezkoen izenak (abesti, antzerki, film, disko, irratsaio, eta abarrenak) eta bestelako artelan jakinen izenak.

Etxebarriaren Komunikazioa euskaraz ingeniartzan liburua, Elhuyar aldizkaria, Gartxot komikia, Loreak filma, Norteko ferrokarrila irratsaioa...

2. Letra etzanez idazten dira, eta letra larriz hasita, izakiak (animaliak, landareak, birusak...) zehazki aipatzeko dauden latinezko izen zientifikoak.

Euskal Herrian bertakoak dira gaztainondoa (*Castanea sativa*) eta pagoa (*Fagus sylvatica*), erdal jatorriko izenagatik besterik dirudien arren.

3. Letra etzanez idazten dira testuan nabarmendu nahi direnak.

- Hitza nabarmentzeko

Lanean dagoela? Ez dira gauza bera lanean *egotea* eta *aritzea*.

- Hitzari berari buruz aritzeko (metahizkuntza)

Beharrezkoa da, hala dagokionean, koma jartzea *eta* lokailuaren aurrean.

- Hitzaren esanahia edo adiera aipatzeko

Hurrek *pitxitxi* esaten diote katuari.

- Adiera bereziko hitza adierazteko

Poliziak agertzean, bazterrera bota zuen *txokolate* puska.

- Erdal hitza dela adierazteko

Baina zer *password* eta zer arraio!?

5. Letra etzanez idazten dira, nazioarteko arauak betez, zientziaren alorreko hainbat sinbolo eta: magnitudeak, ekuazioak... Beraz, matematika, fisika, teknologia eta gisakoak idatziz lantzean, nazioarteko estandarraren arabera erabiliko da letrakera etzana euskaraz ere.

Letra etzanez adierazten dira, besteak beste, P presioa, t denbora, T temperatura eta c argiaren abiadura.

6. Letra etzanez (edo lodiz edo komatxo artean) idatzitako hitzak deklinatzean, letra arruntez erantsi behar zaie aldian aldiko deklinabide-atzizkia; baita horrek “-a” itsatsiaren galera badakar ere. Ez dago marratxoa erabili beharrik bien arteko lotura egiteko, eta marratxorik gabeko lotura hobesten da.

Mikel Zarateren *Euskal literaturatik* hartutako adibidea duzu hori.

Honako hau, ordea, *Laborantzako liburutik* hartua da; ez *Hiztegi Batutik*.

Andu Lertxundiren *Hamaseigarrenean aidanez*eko pertsonaia da Kornelio.

Horrelakoetan, *ohiturei* begiratzen die historialariak, ez *jarrerei*.

Siglak

1. Letra larriz, letrakera arruntez eta punturik gabe idazten dira siglak.

EAE, AEK, EHU, MCC, ELA, LAB, BBK, BBVA, BEZ, CD, DVD...

Bada, ordea, salbuespenik:

4. Euskara batuaren garapen lexiko-estilistikoa

- Erabiliaren erabiliz izen arrunt bihurtu direlako letra xehez idazten direnak. Adibidez,

radar [radio detecting and ranging]

- Letra xehez ere idatzi ohi den zenbait sigla eta akronimo:

UNESCO/Unesco, RENFE/Renfe, SEAT/Seat, ICONA/Icona...

- Testu osoa letra larriz dagoenean (tituluetan eta), puntu eta guzti idatz daitezke siglak:

U.E.U./UEU LAGUNTZA ESKE

A.E.B./AEB KINKA LARRIAN

2. Siglak laburbiltzen duen izena osorik adierazten da testu bakoitzeko lehen agerraldian, irakurlearentzat oso sigla ezaguna denean izan ezik.

EAE (Euskal Autonomia Erkidegoa) aipatu ondoren, EUTG (Estudios Universitarios y Técnicos de Gipuzkoa) eta MCC (Mondragón Corporación Cooperativa) goraipatu zituen atzeritarrak.

3. Deklinatzerakoan (eta ahoskatzerakoan), kontuan izan sigla batzuk letraka irakurtzen direla, eta beste batzuk, silabaka.

EHU (e-hatxe-u): Euskal Herriko Unibertsitatea

EGA (e-ga): Euskararen Gaitasun Agiria

4. Sigla eta deklinabide-atzizkia marratxorik gabe batzen dira, salbu eta siglaren azken letra berberaz hasten denean atzizkia ere.

UEUn, hizlarietako batzuk ETBko kazetariak dira; beste batzuk, berriz, EHUtik joandako irakasleak.

BBK-k adierazi du AEK-ko ikasleek gogotik eskertu dutela BBKren dirulaguntza.

Oharrak:

- Siglaren azken letra R gogorra denean, ez da “r” errepikatu behar lotura egiteko. Beti ere, eutsi egin behar zaio atzizkiaren berezko “r”ari.

ELKARen lana goraipatu du RPRko diputatu ohiak.

RPR-ren izenean dator.

- Testu osoa letra larriz dagoenean, hona aukerak:

U.Z.E.I.REN GUNE BERRIA / UZEI-REN GUNE BERRIA

5. Deklinatzerakoan, izen berezitzat hartzen da sigla, eta lekuizen bereziak bezala

4. Euskara batuaren garapen lexiko-estilistikoa

deklinatzen, izen arrunt gisako siglak izan ezik.

EUDELeko arduradunak AEBra joan dira, Renoko agintariei-eta hemengo udalen berri ematera.

EUTGko irakasle asko Deustuko Unibertsitateko ikasle ohiak dira.

6. Izen arrunt gisako siglak, ordea, hitz arruntak bezalaxe deklinatuko dira. Sail horretakoak dira NA (Nortasun Agiri), BEZ (Balio Erantsiaren Zerga), CD (Compact Disc), PC (Personal Computer), GKE (Gobernuz Kanpoko Erakunde) eta abar, eta baita hiztegi berezietako DM (datu mota), DMA (Datu Mota Abstraktu) eta beste asko ere.

Non grabatu duzu CDa?

Nork itzali ditu PCak?

Zenbat ordaindu duzu BEZa?

Esan berriro zure NA-aren zenbakia.

Bihar hastekoa da GKE-en biltzarra.

Dakizunez, datu mota (DM) guztiak ez dira datu mota abstraktuak (DMA); beraz, ongi bereizi behar dira DMak. Esaterako, DM hori DMA bat da, oso ugariak baitira DMak eta DMA-ak.

Neurri-izenak

1. Euskaraz ere nazioarteko arauak beteko dira zientziaren alorrean. Beraz, matematika, fisika, teknologia eta gisakoak idatziz lantzean, nazioarteko sinbolo estandarrak erabiliko dira neurri-izenak adierazteko.

mm (milimetro), cm (zentimetro), m (metro), km (kilometro), ml (mililitro), cl (zentilitro), l (litro), mg (miligramo), g (gramo), kg (kilogramo), km/h (kilometro orduko), m/s (metro segundoko), b (bit), B (byte), kb (kilobit), kB (kilobyte), MB (megabyte), Hz (hertz), MHz (megahertz), h (ordu), min (minutu), s (segundo), cal (kaloria), t (tona), W (watt), kWh (kilowatt-ordu), °C (gradu zentigradu nahiz Celsius gradu)...

Oharra: neurri-izenen sinboloak punturik gabe idazten dira eta aurrean hutsune bat dutela (ikus beheko adibideak).

2. Joskerari dagokionez, neurri-izenaren aurrean idazten da kopurua, baita *bat* zenbakia denean ere (baina ez da aurrean irakurriko, euskal tradizioaren arabera baizik).

Luzera: 5 cm [bost zentimetro]

Abiadura: 6 m/s [sei metro segundoko]

Tirabidea: 1 km eta 200 m [kilometro bat eta berrehun metro]

3. Deklinatzerakoan, neurri-izenen sinboloei marratxoak zaie aldian aldiko deklinabide-atzizkia.

4. Euskara batuaren garapen lexiko-estilistikoa

Etiket 3 km-ra baduzu eskola, zenbat kilometro egiten duzu joan-etorri bakoitzean?

50 kg-ko karga bati eusteko, 0,5 cm-ko diametroa eta 1,5 m-ko luzera duen...

Ehunekoak

1. Ehunekoa digitoz idazten da, % sinboloaren eskuin aldean kopuru zehatza emanez eta bien artean hutsune bat utziz.

2. Ehunekoa deklinatzeko, % sinboloaren eskuinean digitoz adierazitako zenbakia deklinatu behar da, kasuan kasuko atzizkia erantsiz marratxorik gabe.

Irabaziak % 7tik % 15era igo arren, % 7,3ko etekina atera du bazkideen % 82k.

3. Ehunekoa *zenbat* hitzaren ereduan deklinatzen da eta, beraz, mugagabeen jotatzen da; salbu eta, aurretik emandako ehuneko kopuru(ar)en osagarri delako, mugatu singularrean jotatzen den kasuan.

Kontinentearen % 5 izotza da. [Eta ez “% 5a”]

Udalak % 35 ordaintzekotan, Foru Aldundiak % 25, eta gainerako % 40a geuk.

4. Ehunekoak singularrean egiten du aditzaren komunztadura.

Ikasleen % 78k garaiz egin ditu lanak.

Bezereen % 57,32 pozik dago.

Sagarren % 31 kanpotik ekartzen dute.

Gaixoen % 7ri gertatu zaio.

LETRA LARRIEN ERABILERA

Ikus honako lan hau:

Mujika, Alfontso (2008): *Letra larriak erabiltzeko irizpideak*. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurilaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia.

http://www.hezkuntza.ejgv.euskadi.eus/contenidos/informacion/dih/eu_5490/adjuntos/estilo_liburua/letra_larriak.pdf

Bibliografia (iturriak)

- Arakama, Jose Mari; Aintzane Arrieta; Joseba Lozano; Josemari Robles & Rosa Mari Urrutia (2005): *IVAPeko estilo liburua*. Vitoria/Gasteiz: IVAP/HAEE.
- Arrieta, Aintzane; Jexux Eizagirre; Aitor Gorostiza; Joseba Lozano; Josemari Robles & Rosa Mari Urrutia (2003): *Galdezka. Euskarazko zalantzei erantzunez*. Vitoria/Gasteiz: IVAP/HAEE.
https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/euskalduntze_argit/es_def/adjuntos/Galdezka1.pdf
- Garzia, Juan (2014): *Puntuazioa egoki erabiltzeko gida: oinarriak, jarraibideak eta aholkuak*. Vitoria/Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia.
http://www.hezkuntza.ejgv.euskadi.eus/r43-euskcont/es/contenidos/informacion/dih/es_5490/adjuntos/estilo_liburua/PUNTUAZIOA.pdf
- Zubimendi, Joxe Ramon (2004): *Ortotipografia*. Vitoria/Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia.
http://www.hezkuntza.ejgv.euskadi.eus/contenidos/informacion/dih/eu_5490/adjuntos/estilo_liburua/ortotipografia.pdf

Osagarriak

EHULKU: EHULKUren aholkuak. EHU, Euskararen arloko errektoreordetza.
<http://www.ehu.eus/eu/web/euskara/ehulkuren-aholku-guztiak>

- Sinboloak (2006-10-13)
- Ehunekoak (I) (2007-10-11)
- Puntuazio-markak eta lokailuak (2009-11-20)
- Etenpuntuak eta “eta abar” (2011-11-02)
- Siglak eta marratxoa (2012-02-17)
- SIGLAK: nola idatzi, nola irakurri eta nola jokatu (2012-04-19)
- Puntuazioa: bi puntuak (2015-03-18)
- Komaren erabilera badaezpadako batzuk (I) (2015-05-29)
- Ehunekoak (II) (2015-11-05)

Etxebarria, J.R. (2011): *Zientzia eta Teknikarako Euskara Arautzeko Gomendioak*. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia.
http://www.hezkuntza.ejgv.euskadi.eus/contenidos/informacion/dih/eu_5490/adjuntos/estilo_liburua/Zientzia_22_06.pdf